

5. Півень Л. М. Активізація пізнавальної діяльності школярів шляхом використання інтерактивних методів навчання / Л. М. Півень. – Миколаїв, 2003. – 36 с.
6. Пометун О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / Пометун О., Пироженко Л. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
7. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г. О. Сиротенко. – Х. : Основа, 2003. – 80 с.
8. Токмань Г. Сучасні навчальні технології та методи викладання літератури / Г. Токмань // Дивослово. – 2002. – №10. – С. 39-45.

Анотація

С.Ю.Пирошенко

Внедрение интерактивных технологий на уроках зарубежной литературы

В статье рассматриваются теоретические аспекты проблемы интерактивных технологий, проанализирована классификация интерактивного обучения, модифицированная соответственно к требованиям к урокам зарубежной литературы. Основной есть мысль о том, что использование интерактивного обучения возможно при условии диалогического взаимодействия участников учебного процесса.

Ключевые слова: интерактивные технологии, диалогическое взаимодействие, игровая модель, уроки зарубежной литературы.

Summary

S.Yu.Piroshenko

Introduction of Interactive Technologies at the Lessons of Foreign Literature

Theoretical problems of interactive technologies have been considered in the article. The classification of interactive teaching has been analyzed and modified according to the conduction of lessons in foreign literature. The dominative is the thought that the use of interactive teaching can be possible on condition of dialogic interactivity of the participants of the educational process.

Key words: interactive technologies, dialogic interactivity, playing model, lessons in foreign literature.

Дата надходження статті

„8” жовтня 2008 р.

УДК 373.21(47)“70/80”“19”

Л.С.ПІСОЦЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Розвиток управління дошкільною освітою в Україні у 70-80 рр. ХХ ст.

Від розуміння керівниками дошкільних навчальних закладів історії розвитку управління дошкільною освітою в Україні, врахування досягнень і недоліків, властивих його еволюції, залежить якість і ефективність процесу управління дошкільною освітою на сучасному етапі. На основі ретроспективного аналізу становлення системи дошкільної освіти в Україні визначено, що 70-80 рр. ХХ ст. характеризуються періодом дійового управління розвитком дошкільного виховання.

Ключові слова: дошкільна освіта, розвиток управління дошкільною освітою.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Ретроспективний аналіз становлення системи дошкільної освіти в Україні показав, що динаміка її розвитку містить декілька періодів. Визначено сім періодів функціонування та розвитку системи дошкільної освіти в Україні та управління нею:

- середина ХІХ ст. – до 1917 р. – зародження дошкільного виховання та поява перших суспільних закладів;
- 1917-1940 рр. – становлення та розвитку суспільного дошкільного виховання;
- 40-і рр. ХХ ст. – розрухи та первинного відновлення після війни;
- 50-60-і рр. ХХ ст. – відродження системи дошкільного виховання;
- 70-80-і рр. ХХ ст. – активного створення навчально-матеріальної бази системи суспільного дошкільного виховання та її стабільного розвитку;
- 90-і рр. ХХ ст. – кризового стану та занепаду суспільного дошкільного виховання внаслідок переходу економіки держави від планово-директивної до ринково-орієнтованої;
- з 2000 р. до теперішнього часу – усвідомлення управлінських помилок минулого десятиліття, відродження та становлення дошкільної освіти.

В історії суспільного розвитку дошкільного виховання України 70-80-ті рр. ХХ ст. можна вважати періодом дійового управління розвитком дошкільного виховання. За своїм основним показником – охоплення дітей суспільним дошкільним вихованням – кінець 80-х рр. характеризується найвищою цифрою в історії освіти України. Тому вважаємо, що доцільно розглянути особливості цього періоду розвитку дошкільного виховання та управління ним в Україні.

Аналіз публікацій і досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблеми розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні, управління суспільною регіональною системою освіти, психолого-педагогічні засади суспільного дошкільного виховання розглядалися у працях Л.Денякіної, В.Калмикової, Р.Курбатової, Н.Лисенко, Н.Ляшенко і Л.Поздняк, О.Пшеврацької, Г.Улюкаєвої.

Формулювання цілей статті... Метою статті є висвітлення та аналіз розвитку дошкільного виховання та управління ним в Україні у період 70-80 рр. ХХ століття.

Виклад основного матеріалу... На основі ретроспективного аналізу становлення і розвитку системи дошкільної освіти в Україні визначено, що 70-80 рр. – це особливий за своїм змістом період розвитку дошкільного виховання та управління ним. Вступило в дію положення про інспектора-методиста з дошкільного виховання, в якому розкриті його управлінські обов'язки. Міністерство освіти УРСР наказом № 37 від 25.02.1972 р. на основі наказу №103 від 31.12.1971 р. Міністерства освіти СРСР затвердило нові типові штати дитячих дошкільних закладів органів народної освіти [4, 42-44]. Відповідно до цього наказу вводились єдині типові штати персоналу дитячих садків. Здійснювати управління дошкільним вихованням при такій постановці питання на всіх ієрархічних ступенях було простіше, але простежувалось обмеження управлінських дій керівництва дошкільної установи стосовно підбору кадрів.

Ще одним важливим кроком реформування суспільного дошкільного виховання в 70-х рр. стала реорганізація мережі малокомплектних дошкільних закладів. У ряді областей, в тому числі і Хмельницькій, вводилися в дію нові приміщення дитячих садків на центральних садибах колгоспів. Позитивно вирішувалось питання підвозу дітей до дитячих садків.

На відділи народної освіти було покладено контроль з питань забезпечення дітей місцями в дошкільних установах на території їх проживання. При районних відділах освіти створювали спеціальні комітети, котрі регулювали обмін путівками в дошкільні заклади між відомствами, надання місць в дитячих садках дітям із багатодітних сімей, працюючих і молодих матерів [6, 5-7].

Відділи народної освіти постійно вивчали реальну потребу в наявності вакансій у дошкільних закладах, вдосконалювали режим роботи, організували роботу груп з цілодобовим перебуванням дітей, а також роботу в святкові та вихідні дні. Забезпечення населення України дошкільними закладами у 1975 р. становило 48,3% від загальної кількості дітей дошкільного віку, відповідно у містах – 59,2%, в сільській місцевості – 28,6% [6, 5].

Важливим аспектом діяльності Міністерства освіти УРСР у 70-х рр. ХХ ст. була увага до організації навчально-виховної роботи в дошкільних закладах і керівництва роботою педагогічних кадрів. Управління з дошкільного виховання спільно з республіканським навчально-методичним кабінетом і кабінетом гри та іграшки щорічно розробляли план контролю, керівництва та надання методичної допомоги дошкільним закладам, який попередньо узгоджувався з відділами народної освіти [1, 27].

Таким чином, управління розвитком дошкільного виховання у період 70-х рр. ХХ ст. здійснювалося за такою ієрархічною структурою (див. рис. 1.1.).

У 80-х рр. ХХ ст., що стали роками розквіту системи дошкільного виховання і були плідними в історії розвитку управлінської думки, державою виділялися значні суми на будівництво дошкільних установ. Витрати на дошкільні заклади з державного бюджету СРСР (без капітальних вкладень) складали у 1975 р. – 3,9 млрд. крб., у 1980 р. – 5,1 млрд. крб., у 1985 р. – 6,3 млрд. крб., у 1986 р. – 6,4 млрд. крб. Витрати держави на утримання однієї дитини в дошкільних закладах були такі: у 1975 р. – 439 крб., у 1980 р. – 462 крб., у 1985 р. – 535 крб., у 1986 р. – 533 крб. [5, 59-60].

Забезпеченість дітей постійними дошкільними закладами в Україні на 100 місць у дитячих садках у 1975 р. – 111, у 1980 р. – 109, у 1985 р. – 108, 1986 р. – 107.

Охоплення дітей дошкільним закладами (% від чисельності населення): у 1975 р. – 48%, 1980 р. – 57%, 1985 р. – 67%, 1986 р. – 69% [5, 53], у ДНЗ у 1982 р. виховувалося біля 2500 тис. дітей [6, 5].

Аналогічно простеживши за даними по Хмельницькій області, ми дійшли висновку, що в цей період також збільшується кількість постійно діючих дошкільних установ. У 1975 р. в області функціонувало 597 дитячих садків, у 1979р. – 680, у 1980 р. – 681, у 1985 р. – 709, у 1986 р. – 709. Як бачимо, щорічно вводили в експлуатацію біля 25-30 дошкільних закладів. Аналіз цих даних переконує нас у тому, що 80-ті рр. були періодом стабільного розвитку системи суспільного дошкільного виховання, яка відповідає потребам суспільства і не мала собі рівних у світі за масштабами розвитку. Сприяли цьому держава і відповідні органи народної освіти та міністерства різних профілів.

Діюча система державного управління народною освітою у 80-х рр. базувалася на загальних організаційно-політичних принципах. Одним із ключових важелів, які гарантували удосконалення організації управління народною освітою, було законодавство. Шоста сесія Верховної Ради СРСР прийняла „Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про народну освіту”, де чітко визначені принципи народної освіти та функції Міністерства освіти з питань розвитку мережі дошкільних закладів незалежно від їх відомчого підпорядкування [1, 27]. Система ж органів державного управління народної

освіти в цілому в союзному законодавстві не фіксувалася. У Конституції СРСР (1977 р.) у ст.25, якою закріплено систему народної освіти, про систему управління нею не йдеться [2, 84–85].

Рис. 1.1. Структура управління розвитком дошкільного виховання (70-ті рр. XX століття)

Основи законодавства СРСР та союзних республік про народну освіту (1973р.) визначали оптимальні правові умови для розвитку системи народної освіти, куди входило і дошкільне виховання (ст. 5). Проте вони обмежувалися тим, що відносили до компетенції СРСР впровадження загальних принципів керівництва і системи управління народною освітою (ст. 6), визначали рівні управління – органи державного управління Союзу, республік, місцеві Ради (ст. 8). Міністерство освіти у 80-х рр. об'єднувало в собі дошкільне, шкільне, позашкільне виховання та освіту [2, 92].

Магістральним питанням управління народною освітою у 80-х рр. була участь громадськості в управлінні. На рівні закладів народної освіти, в тому числі дошкільних установ, повинні були функціонувати і ради батьківської громадськості [2, 84–96].

Характерною рисою управління народною освітою того часу була його централізація, котра відображала інтеграцію різних суб'єктів управління і була основою їх структуризації. Таким чином, централізм розширював обсяг управлінського впливу центру, поглиблював і розвивав централізоване виконання функцій. Крім того, централізм, в свою чергу, допомагав збалансувати плани розвитку народної освіти взагалі, дошкільного виховання зокрема, використовуючи на місцях норми і методи розрахунків відповідних показників. Так, при розрахунку потреби в дошкільних закладах вихідною величиною була чисельність працюючих жінок від 18 до 44 років і (у відсотковому відношенні до цього числа) та дітей дошкільного віку, яких вони мали. З метою наближення дитячих закладів до місця проживання дітей, починаючи з 1950 р., в планах капітальних робіт з будівництва великих житлових будинків (понад 1500 кв. м. корисної площі) чи групи будинків не менше 5 % всієї забудованої площі виділялося для розміщення дитячих садків і ясел.

Така постановка питання була не просто проявом централізму як основної лінії взаємовідносин між органами управління народною освітою різних ланок, це був саме демократичний централізм, що акцентував увагу на основах побудови взаємовідносин центру і місцевих органів. Завдяки демократичному централізму розширились права нижчих ланок управління, проте залишилась суворая детермінація дій та підпорядкування відповідних ланок ієрархічного ланцюга управління від Міністерства народної освіти до навчального закладу.

Отже, у 80-х рр. система органів державного управління народною освітою мала таку структуру. Республіканську систему очолювала Верховна Рада та Рада Міністрів, яка об'єднувала та спрямовувала

роботу міністерств і державних комітетів республіки як спеціалізованих на управлінні народною освітою (Міністерство народної освіти, Міністерство вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, Державний комітет з профтехосвіти), так і неспеціалізованих. В областях діяли обласні відділи, в районах – районні відділи народної освіти, кожен із цих суб'єктів управління народною освітою включав в себе дошкільне виховання і на своєму рівні в міру своєї компетенції, базуючись на положеннях про відділ народної освіти виконкому крайової (обласної) ради народних депутатів (1983 р.) та інспектора з дошкільної виховної системи, сприяв його розвитку [3, 105–106].

Верховна Рада та Рада Міністрів СРСР здійснювали централізоване керівництво і згідно з основами законодавства затверджували Положення про основні види закладів. Питання про затвердження Положення про дитячі дошкільні заклади постановою Ради Міністрів СРСР „Про подальше поліпшення суспільного дошкільного виховання і підготовки дітей до навчання в школі” вирішувалось наступним чином: Положення затверджувалося міністерствами освіти та охорони здоров'я СРСР за узгодженням із зацікавленими міністерствами та відомствами СРСР і ВЦРПС [3, 130]. Є всі підстави констатувати, що в історії суспільного розвитку дошкільного виховання України 70-80-ті рр. ХХ ст. можна вважати періодом дійового управління розвитком дошкільного виховання. За своїм основним показником – охоплення дітей суспільним дошкільним вихованням – кінець 80-х рр. характеризується найвищою цифрою в історії освіти України.

Висновки... Недостатня кількість наукових розробок у плані теорії та практики управління розвитком дошкільної освіти в регіоні обумовила необхідність звернутись до аналізу історичних аспектів управління розвитком дошкільного виховання в Україні з метою виявлення передового досвіду (особливо в перехідний період соціально-економічного розвитку суспільства). Аналіз історико-педагогічної літератури засвідчив, що розвиток дошкільного виховання в Україні обумовлювався конкретними ситуаціями життя країни, соціально-економічними процесами суспільства, змінами в системі управління.

Визначено у періодизації розвитку дошкільної освіти в Україні період 70-80-х рр. як етап стабільного розвитку системи суспільного дошкільного виховання та засобів управління нею. Кінець 80-х рр. в історії освіти України характеризується найвищим ступенем охоплення дітей дошкільним вихованням, що позитивно впливало на організацію навчального процесу в початковій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Венжик Л. Общественное дошкольное воспитание в Украинской ССР / Л. Венжик // Дошкольное воспитание. – 1978. – № 5. – С. 26 – 29.
2. Дорохова Г. А. Законодательство о народном образовании / Г. А. Дорохова. – М. : Наука, 1985. – 156 с.
3. Егоров С.Ф. Введение в историю дошкольной педагогики / Егоров С. Ф., Лыков С. В., Волобуева Л. М. ; под ред. С. Ф. Егорова. – М. : Академия, 2001. – 320 с.
4. Защита П. Г. Нові типові штати дитячих дошкільних закладів органів народної освіти / П. Г. Защита // Дошкільне виховання. – 1972. – № 10. – С. 42 – 44.
5. Образование в СССР : статистический сборник. – М., 1988. – С. 59 – 60.
6. О развитии общественного дошкольного воспитания в Украинской ССР // Дошкольное воспитание. – 1982. – № 2. – С. 5 – 7.

Аннотация

Л.С.Песоцкая

Развитие управления дошкольным образованием в 70-80 гг. ХХ века в Украине

От понимания руководителями дошкольных образовательных учреждений истории развития управления дошкольным образованием в Украине, учёт успехов и ошибок, характерных его эволюции, зависит качество и эффективность процесса развития управления дошкольным образованием на современном этапе. На основе ретроспективного анализа становления системы дошкольного образования в Украине определено, что 70-80 гг. ХХ века определяется периодом результативного управления развитием дошкольного образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, развитие управления дошкольным образованием.

Summary

L.S.Pisots'ka

Management Development of the Preschool Education in Ukraine in 1970-s – 1980-s

The quality and efficiency of the process of development of preschool establishment in the current period of time depend on the understanding of managers of preschool educational establishments the history of management development in Ukraine, taking into consideration success and mistakes characterizing its evolution. On the basis of retrospective analyses of preschool education system formation in Ukraine we found out that 1970-s and 1980-s are known as the period of resultive preschool education system formation.

Key words: preschool education, preschool education system formation.